

**Univerzita veterinárskeho lekárstva Košice
Katedra výživy dietetiky a chovu zvierat
Komenského 73,**

Metabolická kontrola úrovne výživy produkcie a zdravia v chove dojníc.

Prof. MVDr. Vladimír Vajda, CSc.

***Odborný seminár.
Schaumann 2007***

Súčasná situácia a trend chovu dojníc

Vplyvy: - *Globalizácia výroby a trhu so surovinami a potravinami,*
- *Zvyšovanie konkurencie chovu,*

Trend: - *dosiahnuť vysokú kvalitu a efektívnu produkciu,*
- *budovať produkčné zdravie zvierat,*
- *minimalizovať záťaž životného prostredia,*

Chovateľská situácia : *Rozdielny genofond,*
- *rozdielna materiálno technická základňa,*
- *stúpajúca produkcia aj náklady na kŕmenie,*
- *zhoršenie zdravotných a reprodukčných parametrov,*
- *skracovanie produkčného veku dojníc,*

Riešenie: - *zvýšiť technologickú disciplínu výživy a kŕmenia,*
- *zvyšovať kvalitu – nutričnú úroveň objemových krmív,*
- *znižovať podiel jadrových krmív v krmných dávkach.*

Hlavné zásady tvorby produkčného zdravia

1) **Riadenie príjmu sušiny – zvyšovanie žravosti TMR:**

- Zvyšovanie mliečnej produkcie (EVS – 1,3-1,5)
- Minimalizovanie negatívnej energetickej bilancie,
- Prevencia ketózy, tukovej infiltrácie pečene, dislokácie slezu,
- Zlepšenie reprodukcie.

2) **Optimalizácia bachorovej fermentácie – zvyšovanie žravosti TMR:**

- Redukcia bachorovej záťaže – prevencia acidózy,
- Zvyšovanie produkcie mikrobiálnych bielkovín,
- Zvyšovanie produkcie unikavých mastných kyselín – UMK.

3) **Program výživy dojníc v prechodnej a prvej fáze :**

- Kvalita krmív – zabezpečenie príjmu energie a bielkovín,
- zachovanie homeostázy minerálneho metabolizmu,
- zachovanie normoglobulinémie,
- nutričné riadenie intermediárneho metabolizmu.

Hodnotenie úrovne výživy skúsenosti a výsledky za roky 2002 - 2007

Metabolický profilový test na farme zahŕňa:

- *Diagnostiku subklinických porúch zdravia zvierat v stáde a monitorovanie metabolického stavu,*
- *Predstavuje sériu špecifických analýz krvného séra a moča*

Biologická kontrola úrovne výživy dojníc na farme (Vajda a kol. 2002)

zahŕňa: - *Priame hodnotenie úrovne výživy, nutričnej prevencie a tvorbu produkčného zdravia,*

- *Predstavuje komplexnú analýzu a hodnotenie:*

- *nutričnej a dietetickej hodnoty krmív a TMR,*
- *príjmu krmív a živín – reakciu zvierat na KD,*
- *úrovne bachorovej fermentácie,*
- *adaptácie a úroveň intermediárneho metabolizmu,*
- *produkčnú účinnosť TMR – množstvo a kvalita mlieka.*

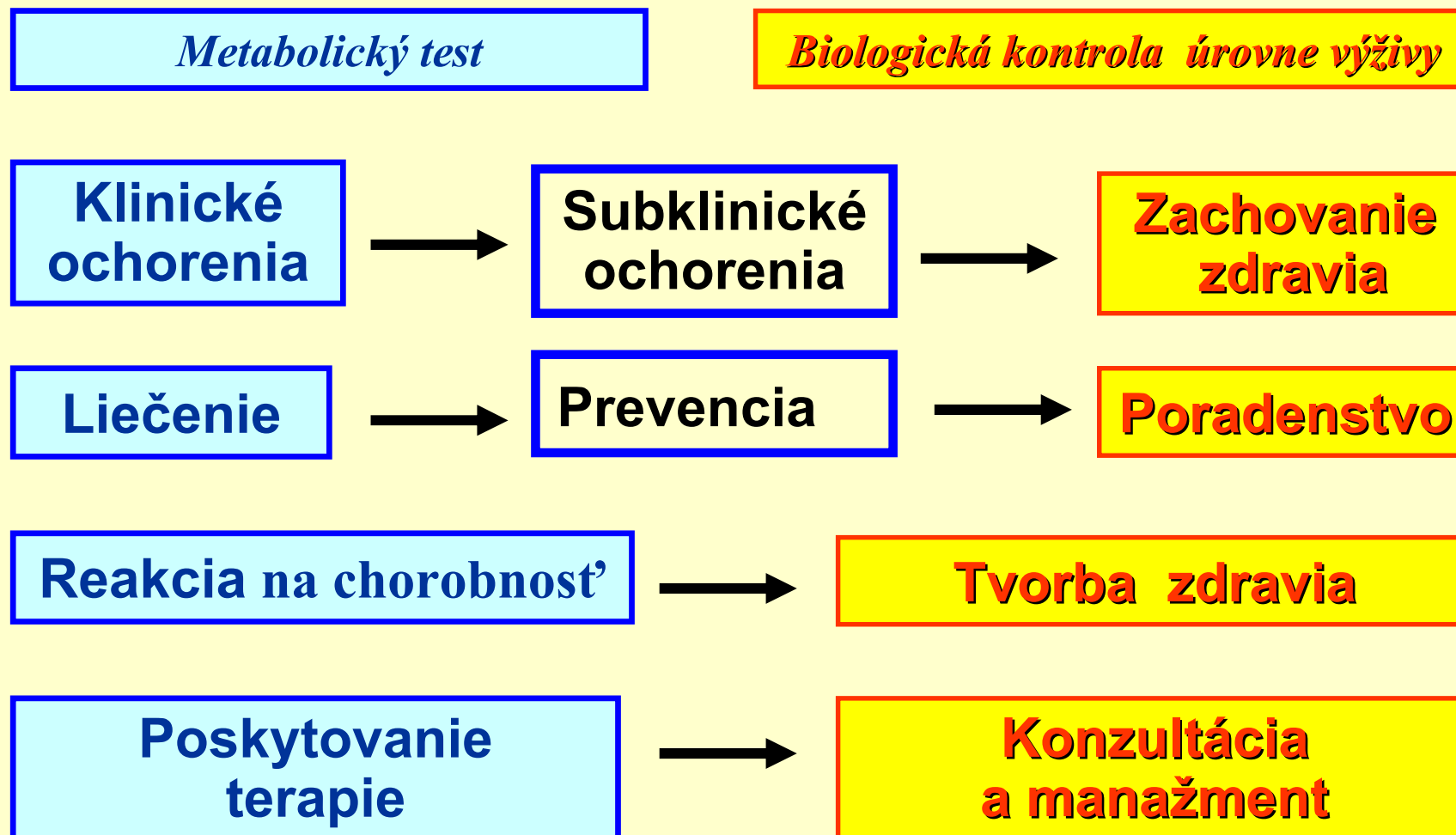
Biologická kontrola úrovne výživy a produkcie

Analyzované vzorky:

- 3 skupiny po 6-8 zvierat
- 21 dní pred pôrodom,
- do 21 dní po pôrode,
- 60 – 80 dní laktácie,
- bachorov obsah,
- krv a krvné sérum,
- krmivá a TMR:
  - nutričná a dietetická, hodnota,
  - štruktúra, žravosť,

Smerovanie priorit pri tvorbe produkčného zdravia v chove dojníc

Kvalita objemových krmív

Kvalita - nutričná a dietetická hodnota - objemových krmív pre dojnice zahŕňa mnoho hodnotiacich znakov.

- **Spoločným menovateľom kvality sú tri kľúčové charakteristiky:**
  - *Energetická hodnota krmiva – využiteľná pre zviera,*
  - *Potenciál príjmu krmiva u zvierat,*
  - *Schopnosť stimulovať motorickú funkciu bachora a prežúvanie.*
- **NDV - limituje kvalitu krmív cez stráviteľnosť**
  - **Bachorovú stráviteľnosť NDV ovplyvňuje:**
    - *rozdielny obsah – koncentrácia NDV v krmive,*
    - *podiel objemového a jadrového krmiva v TMR,*
    - *obsah bielkovín v TMR.*
  - **Uplatnenie výsledkov stráviteľnosti NDV pre určenie :**
    - *obsahu energie v krmivách a TMR,*
    - *príjmu sušiny KD – žravosť zvierat,*
    - *produkcie dojníc: - množstvo mlieka*
      - *komponenty v mlieku – tuk*
      - *bielkoviny*
    - *produkčného zdravia zvierat.*

Hodnotenie množstva NDV v krmivách a TMR

Neutrálno - detergentná vláknina – zahŕňa všetky štruktúrne sacharidy,

➤ **Predstavuje plnivý efekt – odhad žravosti krmív a TMR.**

- **Výpočet príjmu sušiny krmiva % ž.h. = $120 / \% \text{NDV}$**

- **limituje kapacita príjmu pri max. produkcii - 1,2% NDV zo ž.h. zvierat.**

- **Pri 650 kg ž.h. 7,8 kg NDV**

• **pri obsahu NDV 40,1% príjem 19,5 kg sušiny TMR**

• **pri obsahu NDV 31,0% príjem 25,2 kg sušiny TMR.**

➤ **Predstavuje nástroj pre výpočet stráviteľnosti živín v krmive.**

- **výpočet obsahu VSŽ = $82.38 - (0.5964 \times \% \text{NDV})$**

- **limituje stráviteľnosť krmív v závislosti od:**

• **zvyšovanie vegetačnej fázy znižuje stráviteľnosť živín.**

• **rýchlejšia stráviteľnosť NDV z lucerny ako trávy.**

Príjem sušiny objemových krmív podľa vegetačnej fázy zberu

- Príjem sušiny 1,2% ž.h. z toho 75% z objemových – hmotnosť dojnic 650 kg

Lucerna	% NDV	kg NDV z obj. krmív	kg sušiny obj. krmív	Príjem sušiny % ž.h.
<i>Pred kvetom</i>	40	5,85	14,6	2,25
<i>Plný kvet</i>	50	5,85	11,7	1,80
<i>Po kvete</i>	55	5,85	10,6	1,64
Lucerna priemer	52	5,85	11,3	1,74
Tráva priemer	65	5,85	9,0	1,38

- Príjem sušiny 1,2% ž.h. z toho 75% z objemových – NDV 50%

Hmotnosť	NDV % ž.h. obj. krmív	kg NDV z obj. krmív	kg sušiny obj. krmív	Príjem sušiny % ž.h.
500 kg	0,9	4,5	9,0	1,8
650 kg	0,9	5,85	11,7	1,8

Doporučovaný obsah NDV v optimálnej TMR podľa výšky produkcie.

Dojnice laktujúce:	NDV % z TMR	obj. krmív
• denná dojivosť nad 45 litrov.....	26-28.....	20-22
• denná dojivosť 30 - 45 litrov.....	28-32.....	21-27
• denná dojivosť 20 - 30 litrov.....	33-37.....	25-32
• denná dojivosť pod 20 litrov.....	38-42.....	29-36
• dojnice do 3. týždňa po otelení.....	35-36.....	26-27
Dojnice zasušené:	50% NDV	
• príprava na pôrod.....	38% NDV	
Jalovice: hmotnosť do 180 kg.....	34% NDV	
• hmotnosť 180 – 360 kg.....	42% NDV	
• od pripustenia do 500 kg.....	50% NDV	

***Analýza obsahu živín v krmivách
g/kg sušiny***

<i>Ukazovateľ</i>	<i>Kuk. Siláž 45</i>	<i>Lucernová senáž 24</i>
<i>NL</i>	<i>72,9 ± 10,0</i>	<i>165,1 ± 35,7</i>
<i>NDV</i>	<i>433,8 ± 56,6</i>	<i>484,8 ± 48,6</i>
<i>ADV</i>	<i>254,3 ± 61,8</i>	<i>348,7 ± 57,3</i>
<i>NVS</i>	<i>396,5 ± 70,4</i>	<i>205,7 ± 63,8</i>
<i>Tuk</i>	<i>34,5 ± 5,2</i>	<i>30,4 ± 10,7</i>

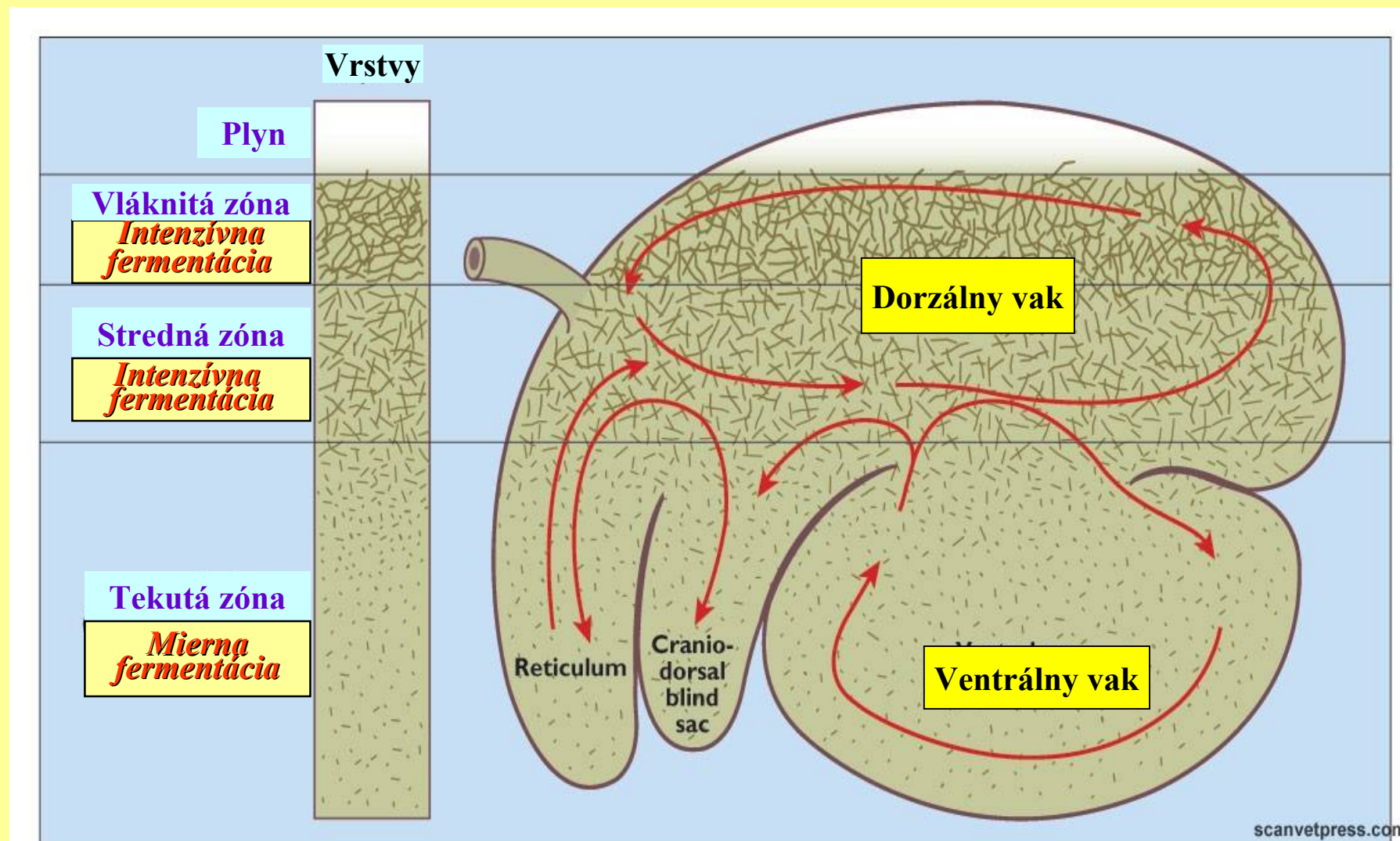
Analýza a hodnotenie štruktúry krmív a TMR

<u>Váhový podiel na</u>	<u>TMR</u>	<u>Sil. kukuričná</u>	<u>Sil.lucernová</u>
• <i>vrchnom site 19 mm</i>	10-15%	5 - 8%	10 - 20%
• <i>strednom site 8 mm</i>	40 - 50%	45 - 60%	40 - 60%
• <i>spodnom site 2 mm</i>	30 - 35%	30 - 40%	20 - 30%
• <i>na podložke</i>	10 - 20%	< 5%	< 5%

Vrstvenie miešanie a pasáž krmiva v bachore

Hodnotenie energetického metabolizmu.

TMR – Bachor - Metabolizmus

Hodnotenie energetického metabolizmu.

Najkritickejší faktor ovplyvňuje: - *zdravie*, - *produkciu*, - *reprodukciu*.

Spôsoby hodnotenia:

- 1.) Zloženie KD analýza obsahu živín v TMR.** *NL,NDV, ADV, NVS, škrob, tuk, min. látky, vit.*
- 2.) Analýzou úrovne bachorovej fermentácie:** *pH, UMK, K.O., K.P.*
- 3.) Meranie koncentrácie NEFA v krvnom sére:**
  - NEFA** - *marker negatívnej energetickej bilancie,*
  - *odráža stupeň lipomobilizácie tukových rezerv.*
  - *mliečna žľaza využíva pre syntézu tuku v mlieku,*
  - *pečeň - transformuje na:* - *energiu,* - *ketónové látky,*
    - *syntéza tuku – infiltrácia pečene.*
- 4.) Meranie koncentrácie:** - *Ketónových látok,*
  - *Cholesterolu, resp. VLDL.*
  - *Triglyceridov.*

***Doporučené zastúpenie živín v TMR pre vysokoprodukčné dojnice
podľa fáz produkcie.***

obsah živín v TMR %	zasušenie %	príprava na pôrod %	po pôrode %	vrchol laktácie %
NL	12,0 - 13,0	12,0 - 15,0	17,0 - 18,0	16,0 - 18,0
BNB % NL	30,0 - 35,0	35,0 - 38,0	36,0 - 40,0	35,0 - 38,0
NDV	40,0-50,0	32,0-38,0	30,0 - 35,0	28,0 - 33,0
NDV min.	35,0	33,0	28,0	28,0
ADV	30,0 - 35,0	23,0 - 25,0	21,0 - 23,0	200 - 220
ADV min.	28,0	23,0	20,0	20,0
NVS	20,0 - 30,0	30,0 - 35,0	32,0 - 38,0	36,0 - 42,0
Škrob		do 25	25,0 - 30,0	28,0 - 32,0
NEL MJ/kg	5,3-5,7	6,2 - 6,5	6,6 - 6,8	6,9 - 7,1

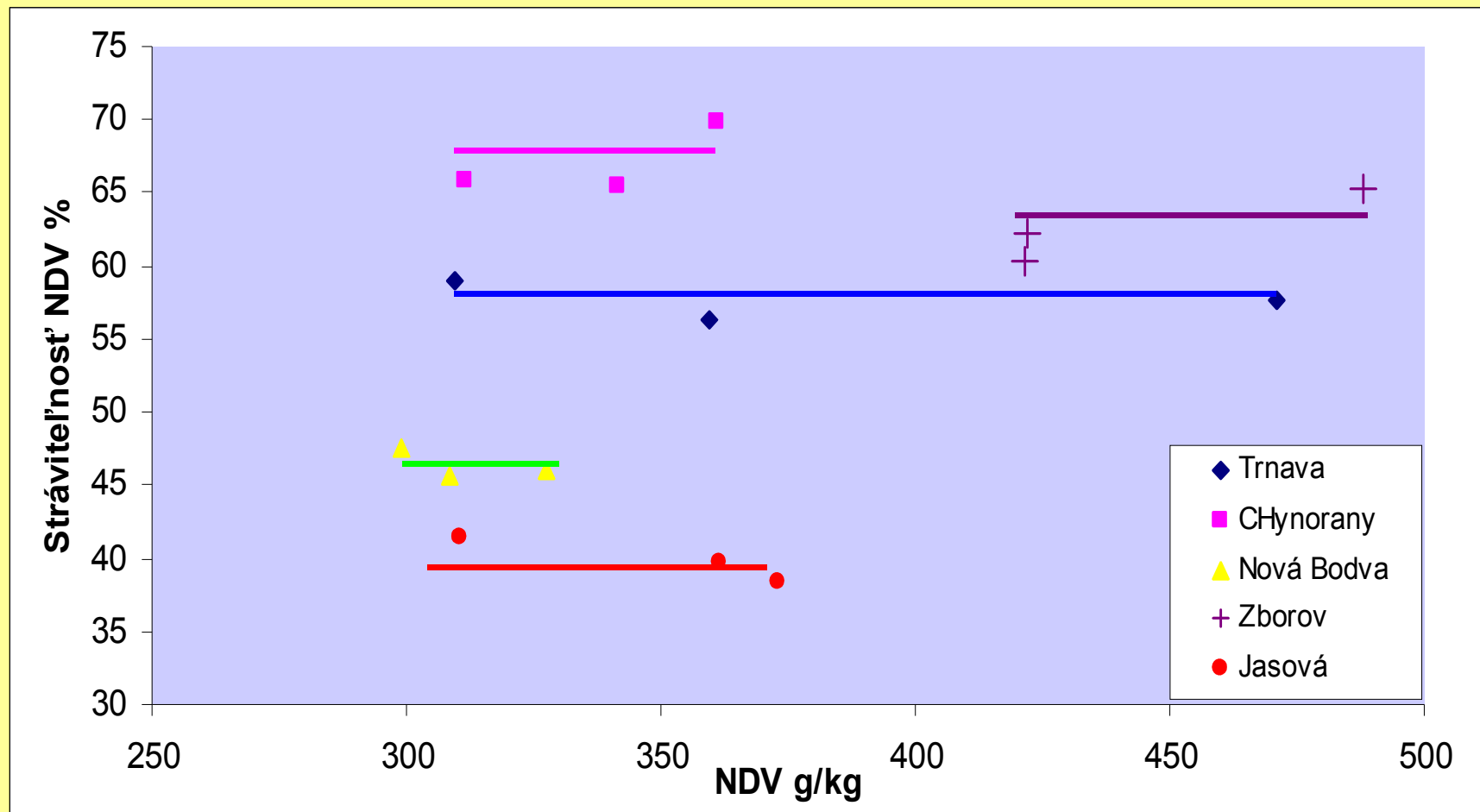
Analyzovaný obsah sacharidov v TMR u dojníc podľa produkčných fáz

<i>Ukazovateľ</i>	<i>NDV priemer ±s</i>	<i>NVS priemer ±s</i>	<i>NEL priemer ±s</i>	<i>ADV priemer ± s</i>
<i>21 dní pred pôrodom</i>	32,0 - 38,0% 41,1 ± 6,8 60% ↑	30,0 - 35,0% 35,5 ± 4,2 45% ↑	6,2-6,5 6,23 ± 0,3 45% ↓	23,0 - 25,0 % 25,8 ± 4,5 50% ↑
<i>21 dní po pôrode</i>	30,0 - 35,0% 36,1 ± 4,1 60% ↑	32,0 - 38,0% 38,1 ± 3,9 50% ↑	6,6 - 6,8 6,72 ± 0,1 50% ↓	21,0 - 23,0 % 23,0 ± 3,8 35% ↑
<i>Vrchol laktácie 80 -100 dní</i>	28,0 - 33,0% 34,0 ± 4,7 40% ↑	36,0 - 42,0% 39,8 ± 4,0 30% ↑	6,9 - 7,1 6,76 ± 0,3 45% ↓	20,0 - 22,0% 20,4 ± 3,7 20% ↑

***Analýza bachorovej degradovateľnosti
živín v krmivách a TMR***

Úroveň strávitelnosti NDV podľa chovov

Maskal'vá, I., Vajda, V., 2007

Zloženie TMR a stráviteľnosť NDV podľa chovov a produkčných fáz.

Ukazovateľ		NL %	ADV %	NDV %	NVS %	Tuk %	Popol %	Stráviteľnosť NDV %	
I. chov	21d a.p	10,6	26,7	47,1	34,8	3,6	7,2	57,6	57,6±1,3
	21d p.p	15,4	19,9	36,0	40,7	3,6	6,9	56,3	
	80-100d.	17,0	16,7	31,0	42,6	4,2	7,4	58,9	
II. chov	21d a.p	14,8	25,8	36,1	42,4	2,4	6,8	69,9	67,1±2,5
	21d p.p	16,2	20,1	34,1	40,9	3,7	7,4	65,4	
	80-100d	17,2	17,7	31,2	41,2	4,0	7,7	65,9	
III. chov	21d a.p	12,3	23,4	37,3	40,5	5,3	7,2	38,3	39,8±1,6
	21d p.p	18,8	22,3	36,1	34,2	5,3	8,2	39,7	
	80-100d	18,6	22,4	31,1	42,1	4,2	6,2	41,5	
IV. chov	21 d a.p	9,9	30,8	48,8	31,7	4,6	8,4	65,2	62,6±2,4
	21d p.p	12,9	25,0	42,2	36,1	4,8	6,9	62,2	
	80-100d	12,9	26,3	42,1	37,1	4,3	6,6	60,4	
V. chov	21d a.p	17,0	21,3	32,8	41,9	3,3	7,4	46,1	46,5±1,0
	21d p.p	16,4	18,9	29,9	44,5	4,2	7,1	47,6	
	80-100d	15,8	17,9	30,9	44,2	4,7	6,7	45,7	

Maskal'vá,I., Vajda,V., 2007

Hodnotenie kvality objemových krmív a TMR

$$**NEL MJ/kg** = ((VSŽ\% \times 0,0245) - 0,12) \times 4,18$$

$$**VSŽ \%** = ((\% NL \times 0,93) + (\%NVS \times 0,98) + (\%EE-1 \times 2,25 \times 0,97) + (\%NDV \times (sNDV/100) \times 0,75)) - 7$$

$$**NVS** = 100 - (NL + (NDV \times 0,93) + EE + Popol)$$

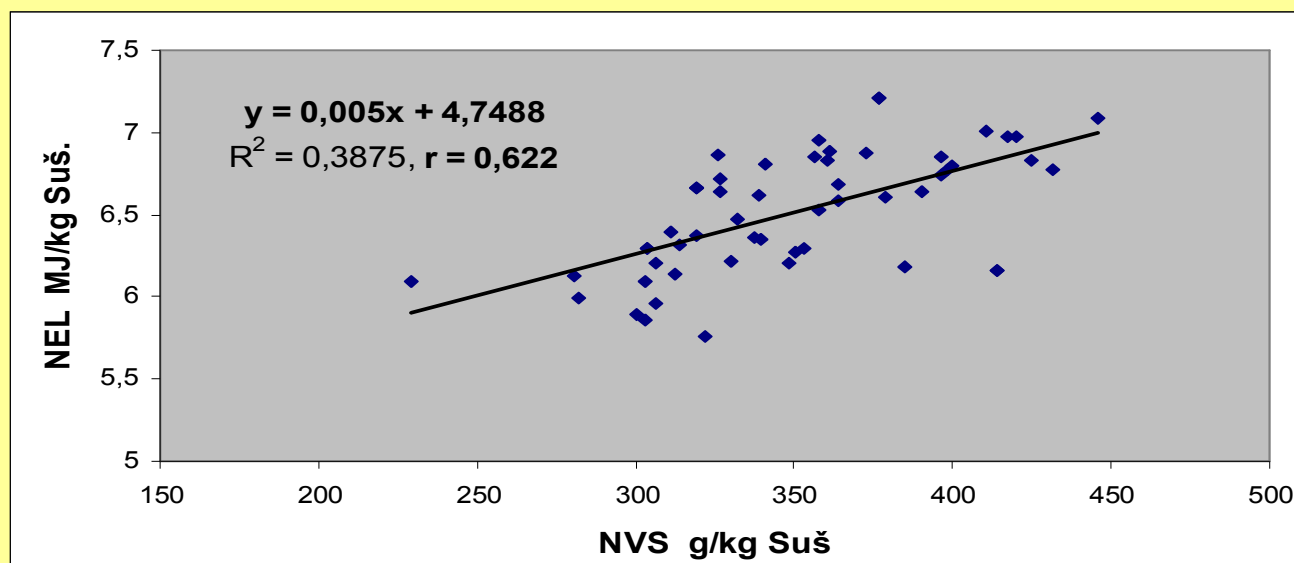
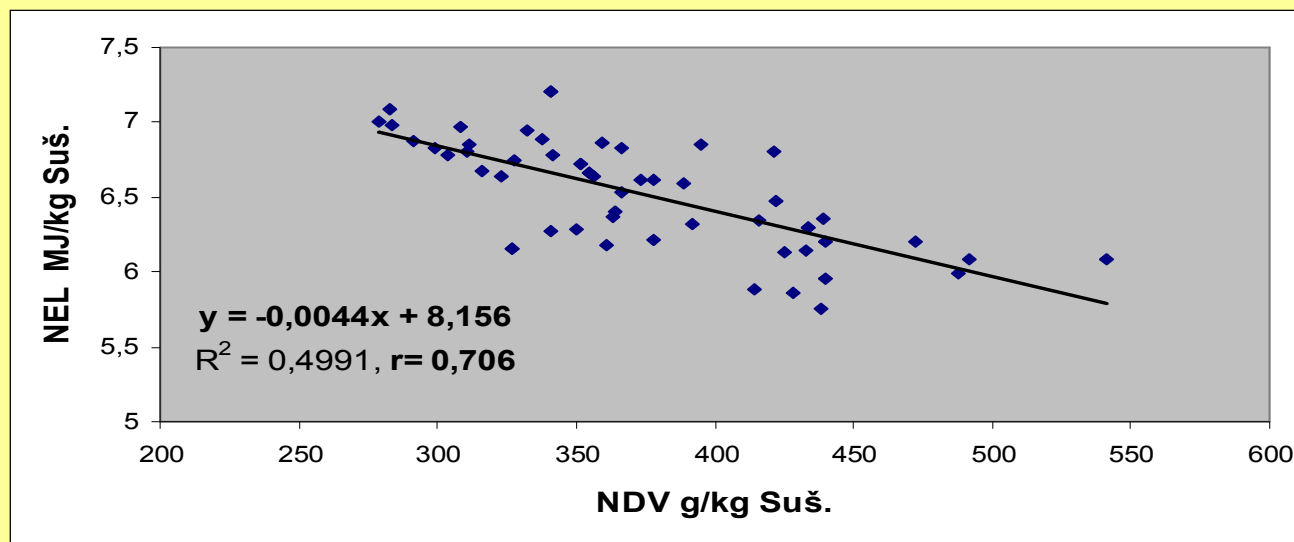
$$**Príjem sušiny \% ž.h.** = 120/NDV + (sNDV-45) \times 0,374/1350 \times 1000$$

$$**RKK** = PS \% ž.h. \times VSŽ \% / 1,23$$

Parametre kvality TMR hodnotené podľa analyzovanej starviteľnosti NDV.

		NDV g/kg	Strávit. NDV %	NEL MJ/kg	VSŽ %	PS %	RKK
I.chov	21d a.p	471,1	57,6	5,95	63,0	2,1	105
	21d p.p	359,6	56,3	6,47	68,1	2,6	146
	80-100d.	309,7	58,9	6,79	71,2	3,1	181
II.chov	21d a.p	360,9	69,9	6,69	70,3	2,8	159
	21d p.p	341,3	65,4	6,75	70,8	2,9	166
	80-100d	311,7	65,9	6,9	72,2	3,2	186
III.chov	21d a.p	373,1	38,3	6,07	64,2	2,4	123
	21d p.p	361,1	39,7	6,33	66,7	2,6	139
	80-100d	310,6	41,5	6,49	68,2	3,0	165
IV.chov	21 d a.p	487,9	65,2	6,16	65,1	2,1	110
	21d p.p	421,8	62,2	6,5	68,4	2,3	129
	80-100d	421,3	60,4	6,41	67,5	2,3	126
V.chov	21d a.p	327,6	46,1	6,27	66,1	2,8	152
	21d p.p	298,8	47,6	6,63	69,6	3,2	178
	80-100d	308,7	45,7	6,62	69,6	3,0	171

Regresná závislost' obsahu energie a sacharidov v TMR

Príprava na pôrod - adaptácia fermentácie bachora
priemerné hodnoty a individuálne odchýlky.

Ukazovatele	Analyzované <i>n</i> – 10	Doporučené	Individuálne	
			Zvýšené	znižené
pH	6,72 ± 0,3	6,4-6,6	33%	0
NH ₃ mg/100 ml	17,8 ± 5,9	15 – 25	9%	35%
UMK mmol/l	89,5 ± 21,9	80–130	0	33%
Kys. octová %	67,0 ± 4,4	55 – 65	69%	0
Kys. propion. %	19,6 ± 4,6	20 – 25	13%	63%
mmol/l	17,9 ± 7,4	> 20	-	-
pomer C ₃ : C ₂	1 : 3,6	1:2,5-3,0	76%	11%

Popôrodné obdobie – bachorová fermentácia

Priemerné hodnoty obsahu bachora 21 dní po pôrode.

Ukazovatele	Analyzované <i>n</i> – 10	Doporučené	Individuálne	
			Zvýšené	znižené
pH	6,18 ± 0,4	6,2 – 6,4	5,5%	50%
NH ₃ mg/100 ml	19,8 ± 7,3	15 – 25	24%	32%
UMK mmol/l	100 ± 21,9	80 – 130	6%	15%
Kys. octová %	61,0 ± 16,1	55 – 65	17%	13%
Kys. propion. %	24,6 ± 4,5	20 – 25	44%	9%
mmol/l	24,6 ± 7,6	> 20	-	-
pomer C ₃ : C ₂	1 : 2,6	1:2,5-3,0	26%	46%

Riziko výskytu a nutričná prevencia bachorovej acidózy

		zvýšené	Okrajové	Nízke
NDV	%	25	28 – 32	35
NDV z obj.	%	19	20 – 25	27
NVS	%	45	42 – 35	30
Škrob	%	35	32 – 28	25
pH bachora		< 5,8	6,0 – 6,4	> 6,4

Vplyv objemového krmiva

dlhšie ← veľkosť častôčiek → kratšie
pomalšie ← trávenie vlákniny → rýchlejšie

Vplyv jadrového krmiva

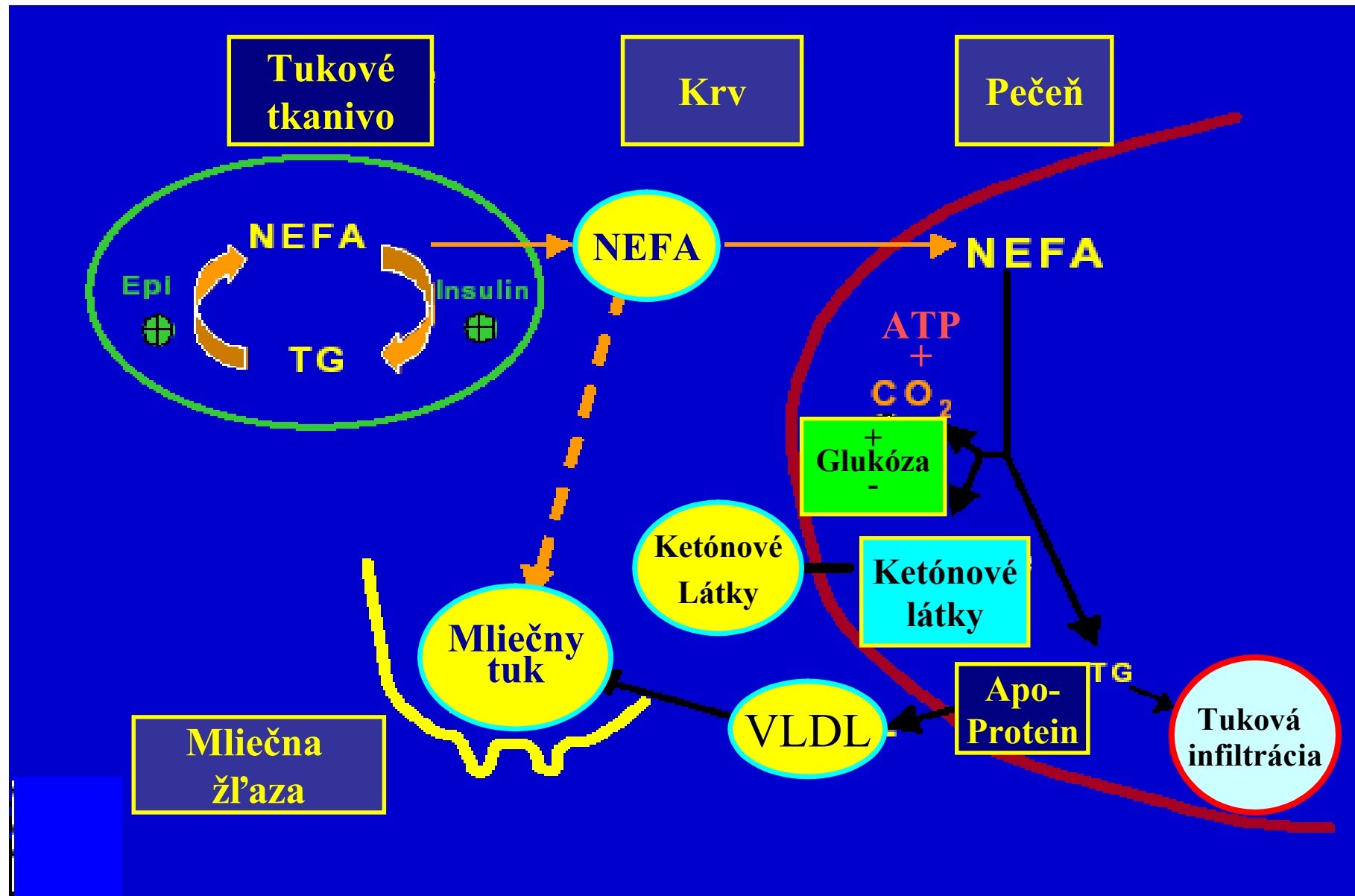
pomalšie ← bachorové trávenie škrobu → rýchlejšie
viac ← vedľajšie produkty vlákniny → menej
viac ← pufračné látky → menej

Vplyvy technologické a klimatické

výrazný ← stres teplotný a z prehustenia → minimálny
vysoký ← požadovaný štandard ustajnenia → priemerný
TMR ← požadovaný systém kŕmenia → jednotlivo
stála ← sušina krmnej dávky → premenlivá

Transformácia energie - podpora syntézy mliečneho tuku. *diagnostické markery energetického metabolizmu*

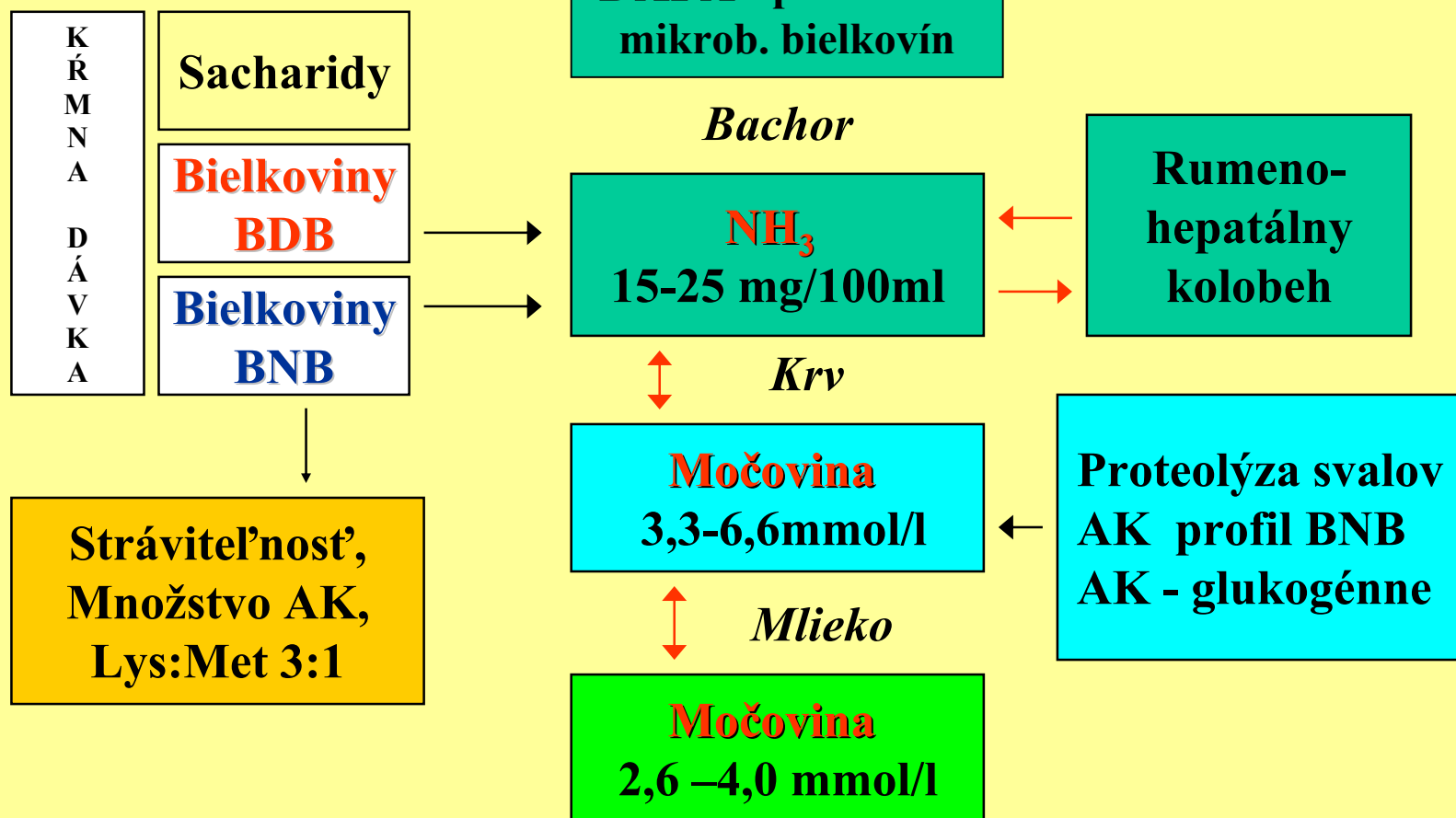
Ukazovatele úrovně energetického metabolismu dojníc podľa produkčných fáz

Ukazovateľ	21 dní pred otelením	21 dní po otelení	vrchol laktácie
	priemer±S ↓ind %↑	priemer±s ↓ind %↑	priemer±s ↓ind %↑
Počet chovov	20	20	20
<i>NL</i> %	14,4 ± 2,7	16,3 ± 1,7	16,8 ± 2,0
<i>NDV</i> %	41,1 ± 6,3	36,1 ± 3,6	35,5 ± 5,0
<i>NVS</i> %	35,5 ± 4,1	38,2 ± 3,7	39,8 ± 1,7
<i>NEL</i> MJ/kg	6,23 ± 0,3	6,50 ± 0,3	6,76 ± 0,3
Počet zvierat	121	120	120
Bachor pH	6,58±0,3 ↑41% ↓22%	6,22±0,4 ↓50	6,26±0,4 ↓29
UMK mmol/l	102,8±22,4 ↓15% ↑10%	117,6±18,8 ↑41% ↓22	116,6±22,6
K.O. %	66,7±3,6 ↑57%	63,0±4,5 ↑30 ↓20	63,5±3,9 ↑31↓17
K.P. %	20,8±3,0 ↓38%	24,4±3,9 ↑31 ↓12	23,6±3,1 ↑23 ↓9
Glukóza mmol/l	3,24±0,6	2,81±0,6	3,1±0,5
NEFA mmol/l	0,34±0,1 ↑30%	0,42±0,2	0,31±0,1
BHM mmol/l	0,89±0,34 ↑12%	1,15±0,64 ↑34%	0,96±0,6 ↑25%
AST ukat	0,47±0,2 ↑40%	0,59±0,2 ↑64%	0,54±0,2 ↑52%
Bilirubín umol/l	3,49±2,0 ↑13%	4,6±1,8 ↑36%	3,5±1,4 ↑17%

Hodnotenie úrovne bielkovinovej výživy dojníc

Hodnotenie bielkovinovej výživy na rôznych stupňoch metabolizmu

Kalkulácia / analýza TMR

Príprava na pôrod – intermediárny metabolizmus

dusíkatých látok - 21 dní pred pôrodom

(dojnice – 90 chovy - 15)

Normovaná potreba NL 120 – 140 g/ kg sušiny TMR

- hodnota v bachorovom obsahu NH₃ 15 – 25 mg/100 ml

- hodnota sérovej močoviny 3,3 – 6,6 mmol/l

Príjem NL	NL v KD g/kg	NH ₃ Bachor mg/100ml	Individuálne Zvýš. Zníž. %	Močovina krv mmol/l	Individuálne Zvýš. Zníž. %
Celkom	141	18,7	15 - 28	4,6	17 - 21
Znížený 33%	113	13,9	- 63	3,1	- 67
Norma 33%	134	17,6	- 21	4,3	- 11
Zvýšený 34%	171	26,8	44 -	6,45	52 -

Popôrodné obdobie – intermediárny metabolizmus dusíkatých látok - 21 dní po pôrode (dojnice – 90 chovy - 15)

Normovaná potreba **NL 150 – 170 g/ kg sušiny TMR**

- hodnota v bachorovom obsahu **NH₃ 15 – 25 mg/100 ml**

- hodnota sérovej **močoviny 3,3 – 6,6 mmol/l**

Príjem NL Individuálne	NL v KD g/kg	NH ₃ Bachor mg/100ml	Individuálne		Močovina		
			Zvýš. %	Zníž.	krv mmol/l	Zvýš. %	Zníž.
Celkom	163	18,5	10	- 35	4,5	2	- 22
Znížený (27%)	141	14,1	-	58	3,8	-	46
Norma (46%)	156	16,9	-	44	4,5	-	22
Zvýšený (27%)	195	26,6	38	-	5,3	8	-

Vrchol laktácie – intermediárny metabolizmus

dusíkatých látok – 60 - 90 dní po pôrode

(dojnice – 90 chovy - 15)

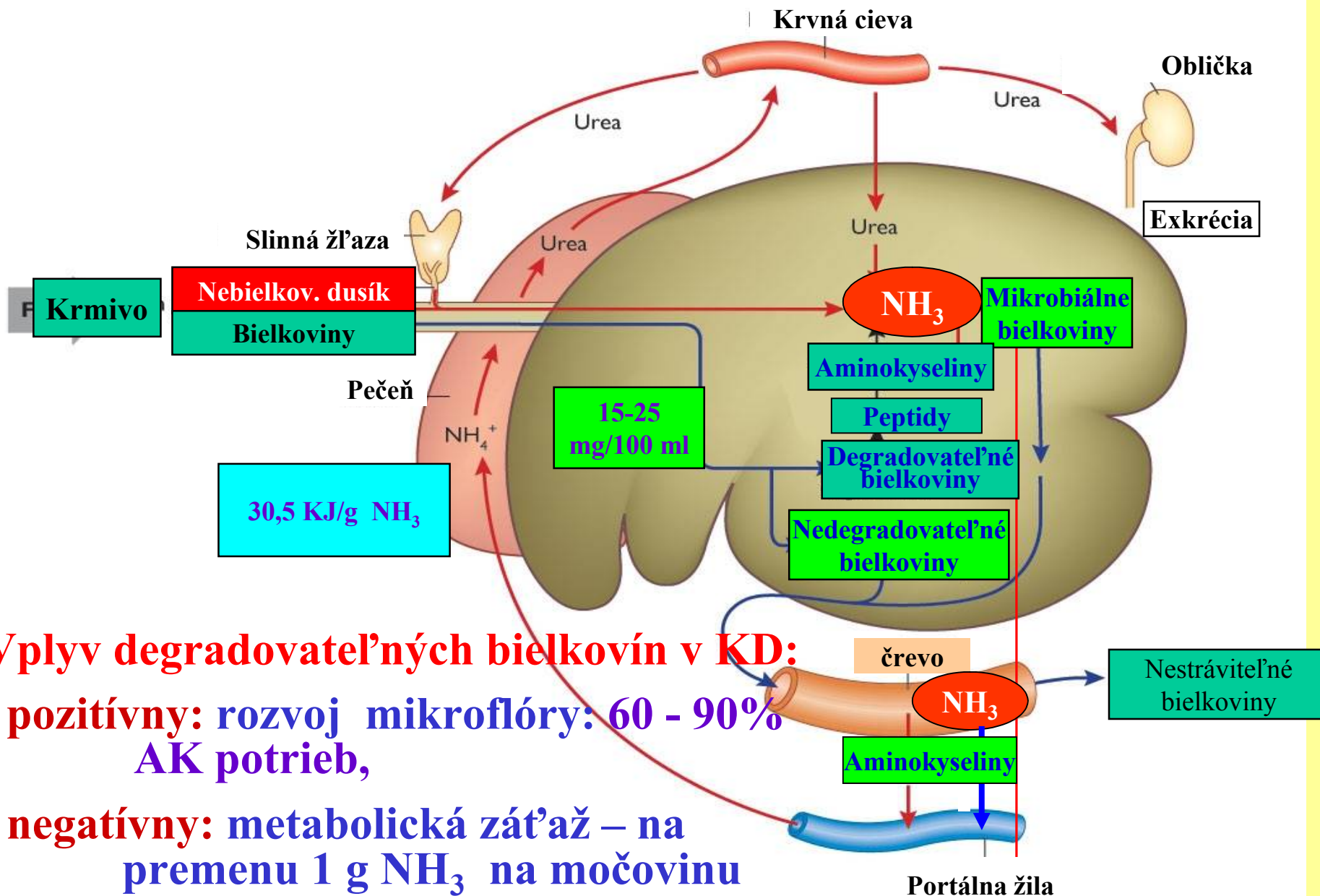
Normovaná potreba NL 150 – 170 g/ kg sušiny TMR

- hodnota v bachorovom obsahu NH₃ 15 – 25 mg/100 ml

- hodnota sérovej močoviny 3,3 – 6,6 mmol/l

Príjem NL	NL v KD g/kg	NH ₃ Bachor mg/100ml	Individuálne Zvýš. Zníž. %	Močovina krv mmol/l	Individuálne Zvýš. Zníž. %
Celkom	166	20,0	23 - 23	5,1	11 -
Znížený (40%)	145	15,7	- 58	4,4	- 5
Norma (40%)	163	20,8	31 -	5,0	3 -
Zvýšený (20%)	203	27,0	55 -	6,8	50 -

Metabolizmus bielkovín – rumeno hepatálny kolobeh močoviny

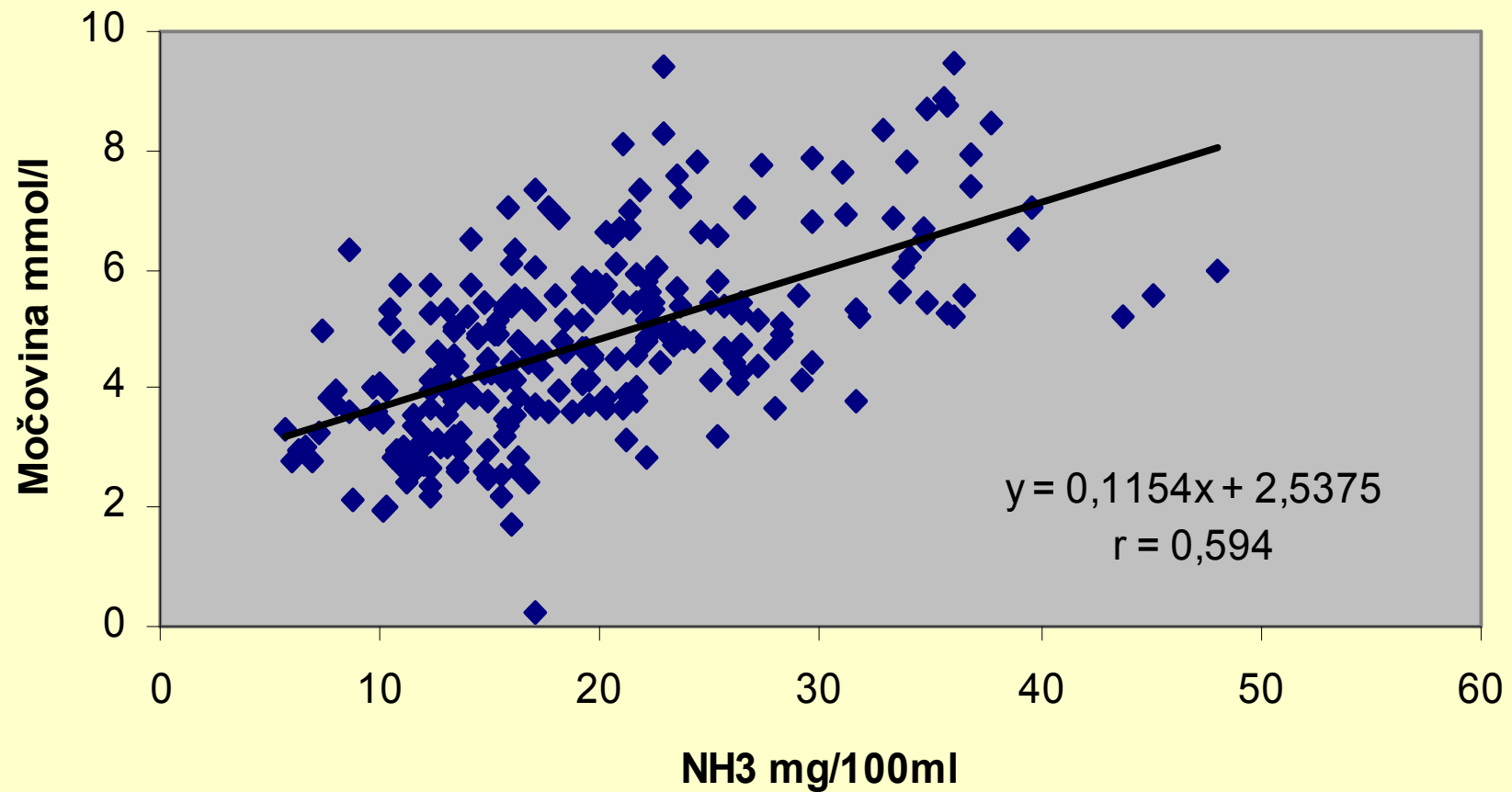

Vplyv degradovateľných bielkovín v KD:

pozitívny: rozvoj mikroflóry: 60 - 90%
AK potrieb,

negatívny: metabolická zát'az – na
premenu 1 g NH₃ na močovinu
potreba 30,5 KJ energie,

Vzájomný vzťah hodnôt NH_3 v obsahu bachora a sérovej močoviny

Vplyv sérovej močoviny na fertilitu dojníc

Močovina v krvnom sére: 3,3 – 6,6 mmol/l

- **Toxický vplyv - na vajíčko aj spermie po inseminácii,**
- **Reguluje dynamiku - progesteronu a $PGF_2\alpha$,**
Po oplodnení: - **endometrium neuvolňuje $PGF_2\alpha$**
- **žlté teliesko - syntetizuje Progesterón**
- **brzdí syntézu $PGF_2\alpha$,**
- **Vysoká močovina: - stimuluje syntézu $PGF_2\alpha$**
- **brzdí produkciu progesteronu**
- **Príčiny zvyšovania hladín močoviny v sére:**
  - **Deficit - energie, - nedegradovateľných bielkovín v KD**
  - **Prekrmovanie NL, - degradovateľné bielkoviny v KD**
  - **Zvýšená proteolýza - pri negatívnej bilancii živín.**

Produkčné zdravie – minimalizácia metabolických porúch

Pri hodnotení fariem aktuálny výskyt chorobnosti porovnať s únosným stavom:

- *uľahnutie po pôrode .....* < 3,0%
- *hypokalcémia.....* < 15,0%
- *ketóza.....* < 2,0%
- *dislokácia slezu.....* < 5,0%
- *zadržanie lôžka.....* < 8,0%
- *ochorenie paznechtov.....* < 10,0%

Mliečny test využívaný pre hodnotenie úrovne výživy dojníc

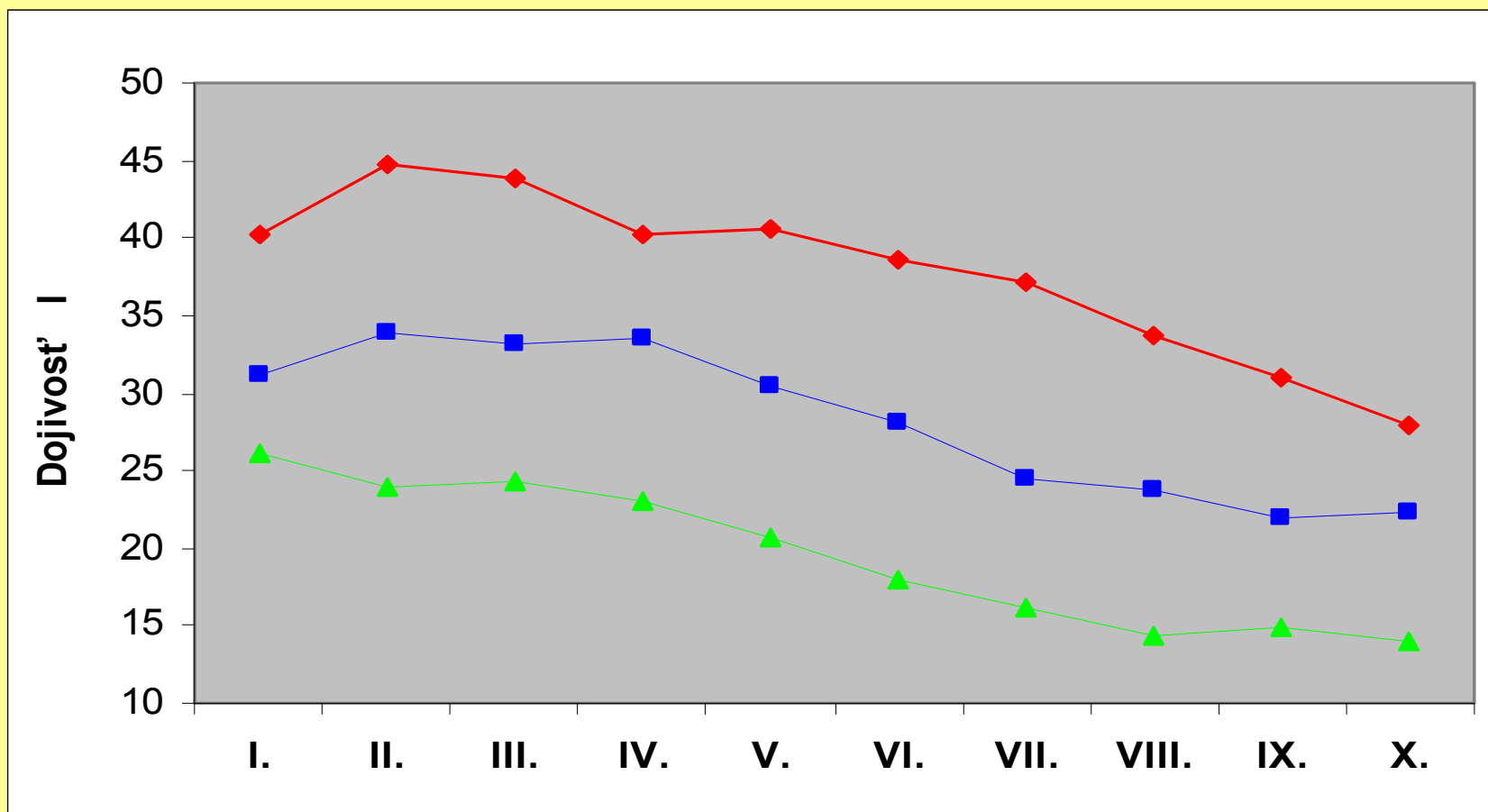
Vplyv výživy na výšku laktácie

- **Do 50 dní laktácie:**
  - *nutričné riadenie prechodného obdobia – adaptácia bachora,*
  - *Príjem sušiny pred a po pôrode,*
  - *metabolická adaptácia – prívod živín pre syntézu mlieka,*
- **50 – 100 dní laktácie:**
  - *kondičné skóre zvierat, úroveň príjmu sušiny,*
  - *koncentrácia živín v TMR – prejav acidózy*
– ketózy v stáde,
  - *Deficitný príjem bielkovín, bachorovo nedegradovateľných,*
- **nad 100 dní laktácie:**
  - *príjem sušiny – produkčná účinnosť TMR,*
  - *nízka úroveň kondície dojnic presuny zvierat,*
  - *zdroje a koncentrácia živín v TMR,*
- **Vrchol laktácie:** - *priemer dvoch najvyšších meraní z troch kontrol*
produkcie po pôrode,
- *odhad produkcie za laktáciu = pôdoj x 225*

Štandard produkcie mlieka podľa laktačných fáz

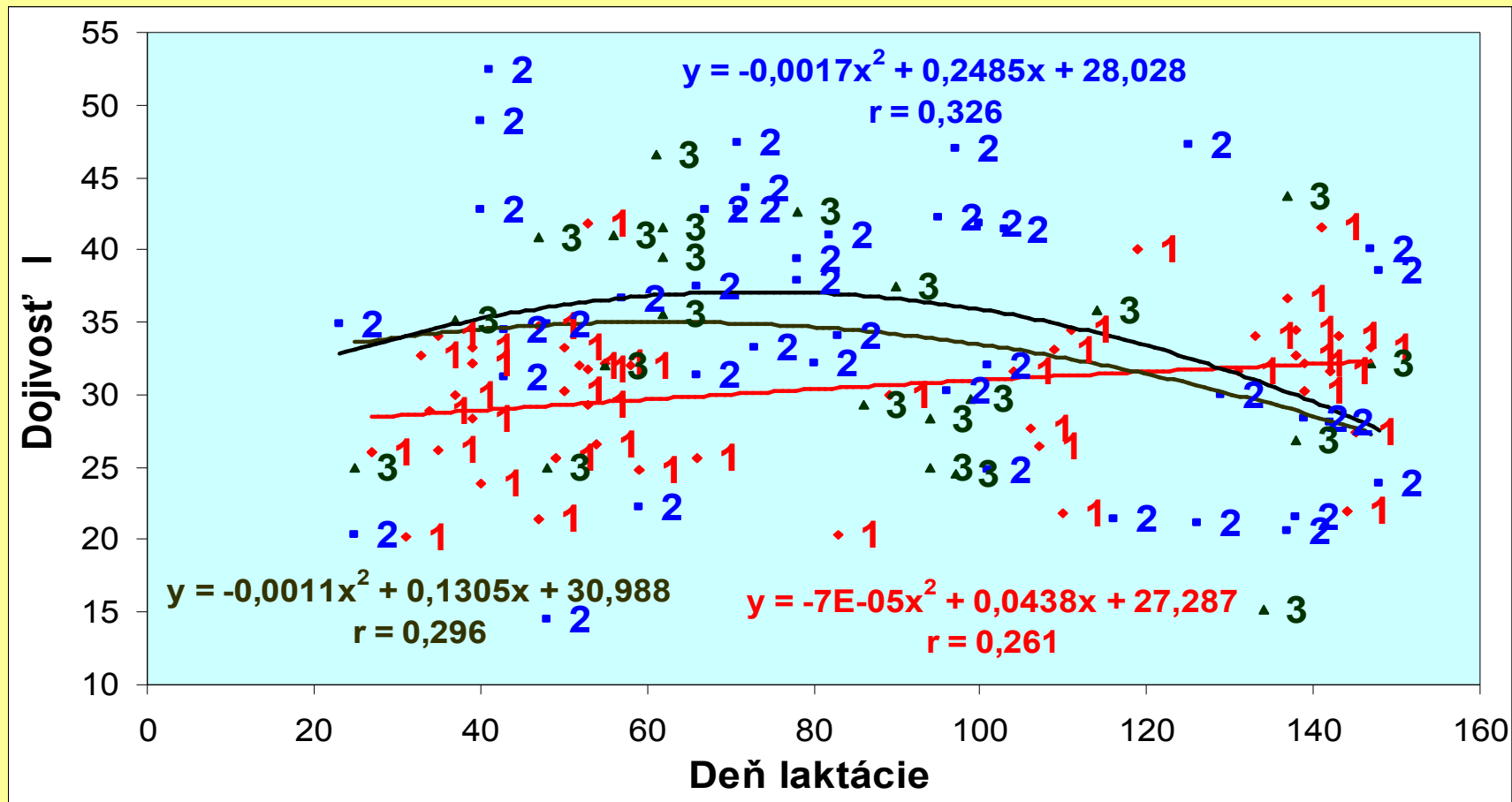
<i>Ročná produkcia v litroch</i>	<i>Poradie laktácie</i>	<i>Vrchol Laktácie</i>	<i>Do 50 dní laktácie</i>	<i>50-100 dní laktácie</i>	<i>100-200 dní laktácie</i>	<i>nad 200 dní laktácie</i>
10 350	1	34	29	32	31	27
	2	43	38	40	36	28
	3+	46	40	43	38	29
9 450	1	31	27	30	28	24
	2	40	36	37	32	25
	3+	43	37	40	35	26
8 550	1	29	25	27	26	22
	2	37	33	34	30	23
	3+	40	34	36	31	24
7 650	1	27	23	25	23	19
	2	34	30	31	27	20
	3+	36	31	33	29	21

Dynamika laktačnej krivky u hraničných skupín v stáde

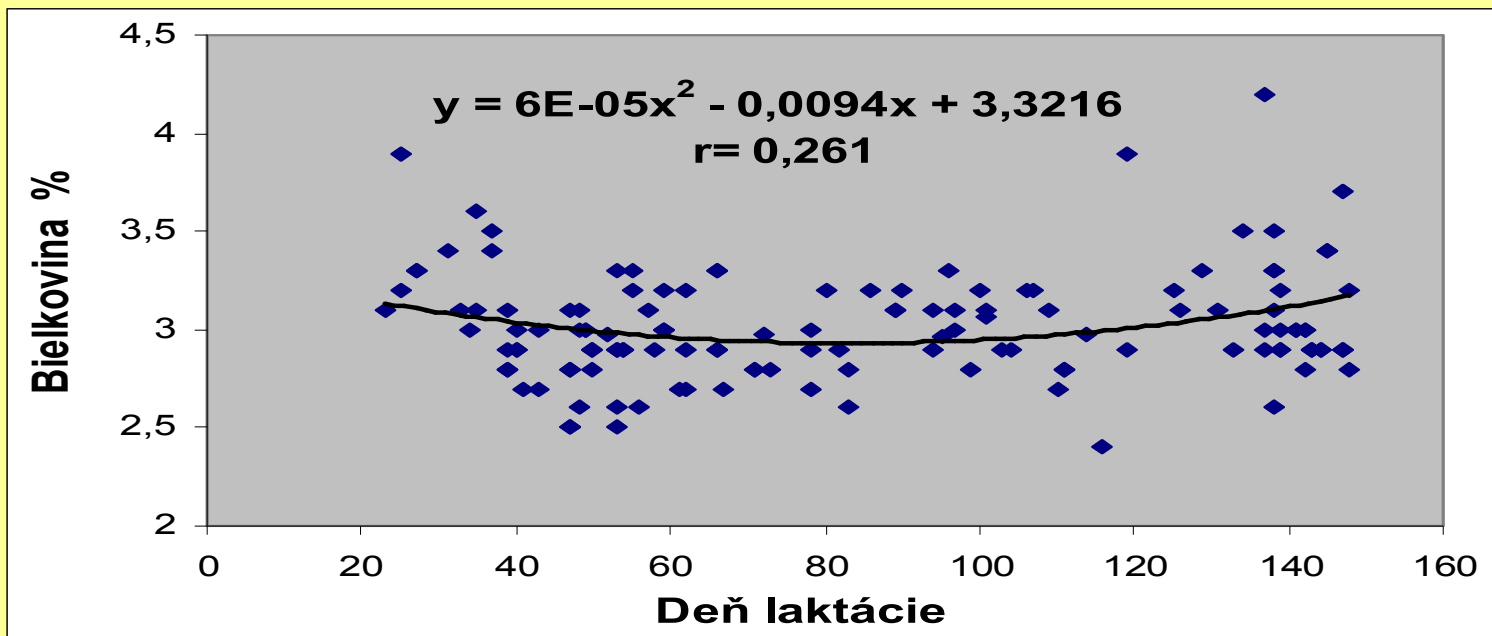
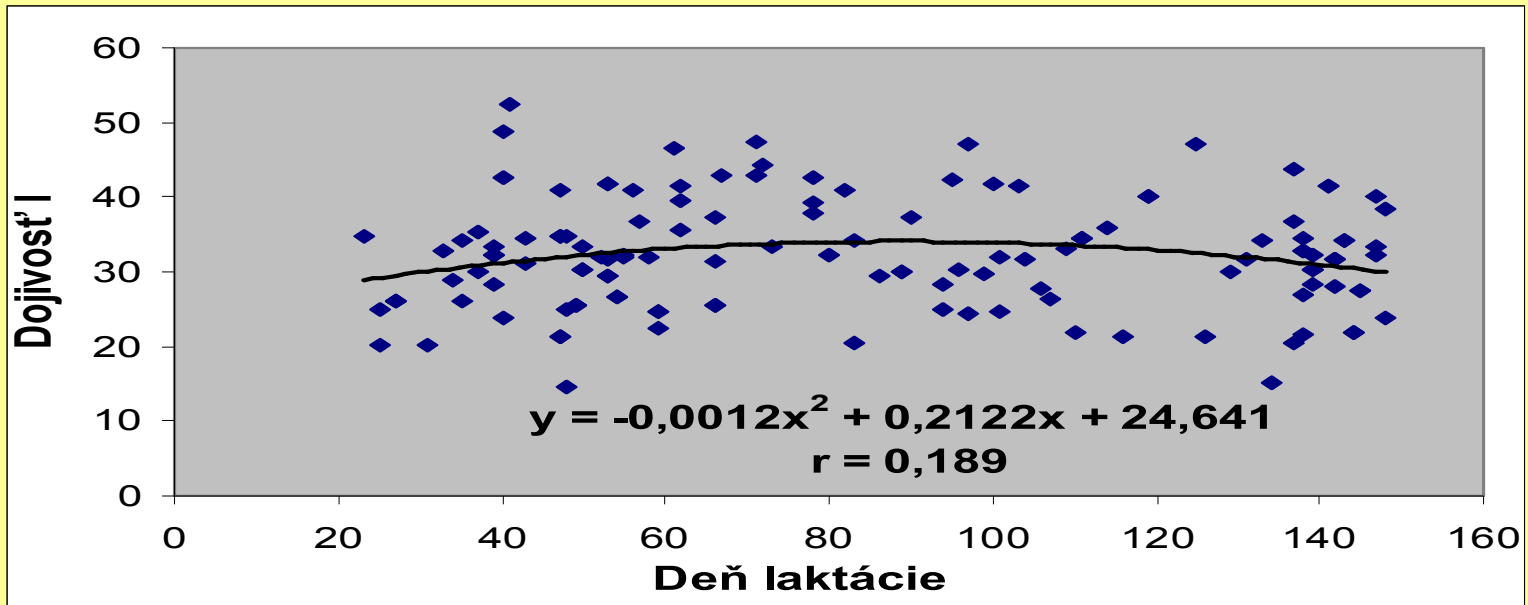

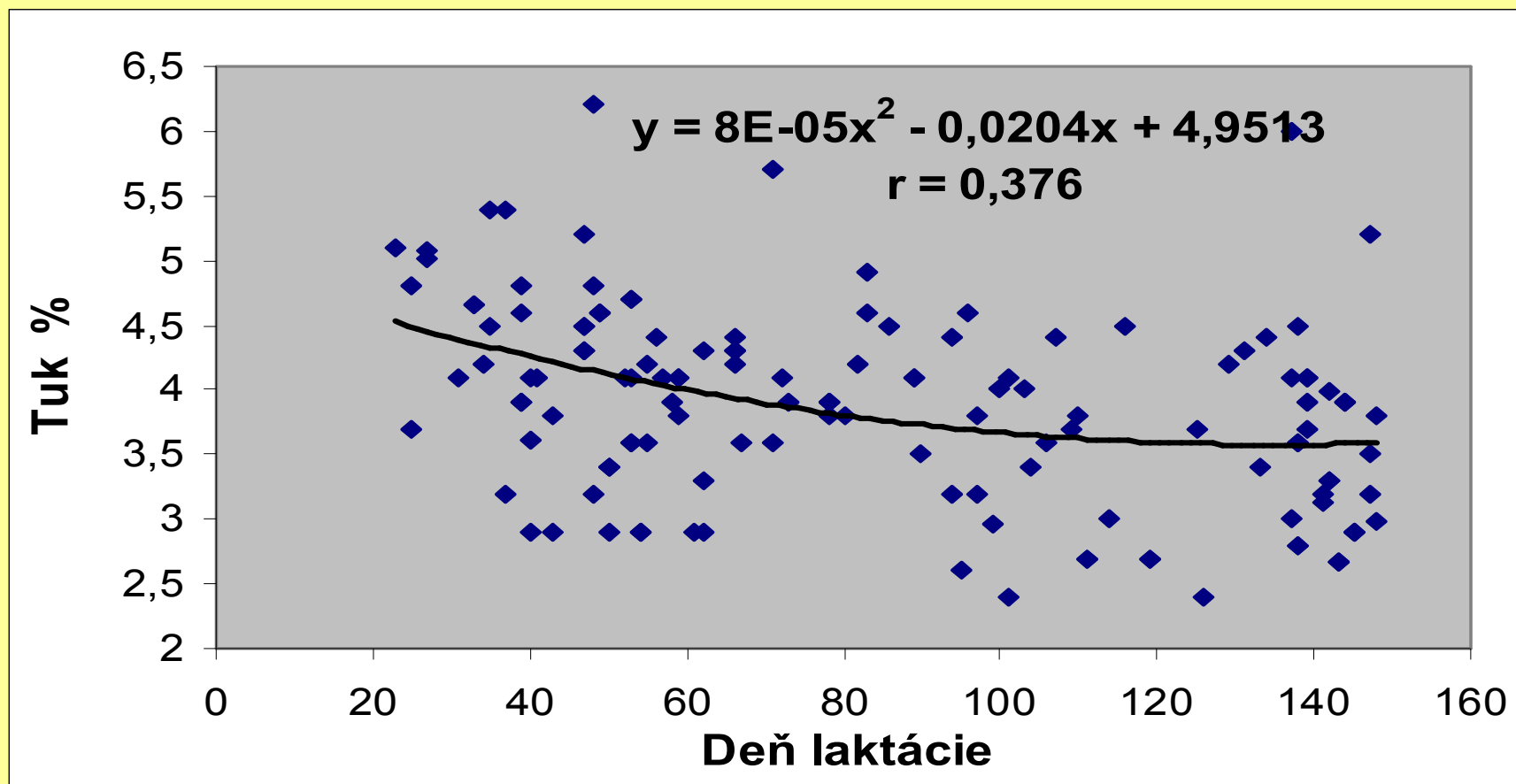
Dojivost' za skupinu — 12 243,1 ± 491,7 kg
— 8 768,9 ± 636,3 kg
— 5 800,5 ± 329,1 kg

Analýza produkcie v stáde z hodnotením mesačného pôdoja

1. laktáciu —, 2.-3. laktáciu —, >3. laktáciu —,

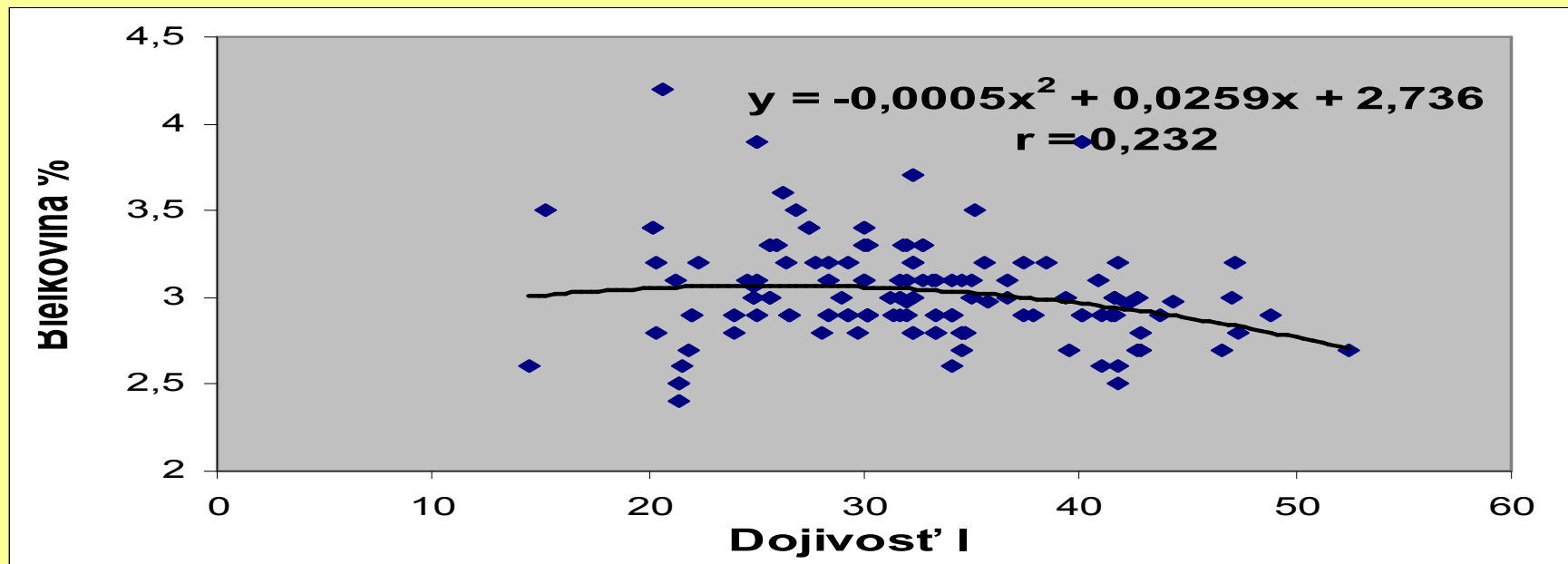
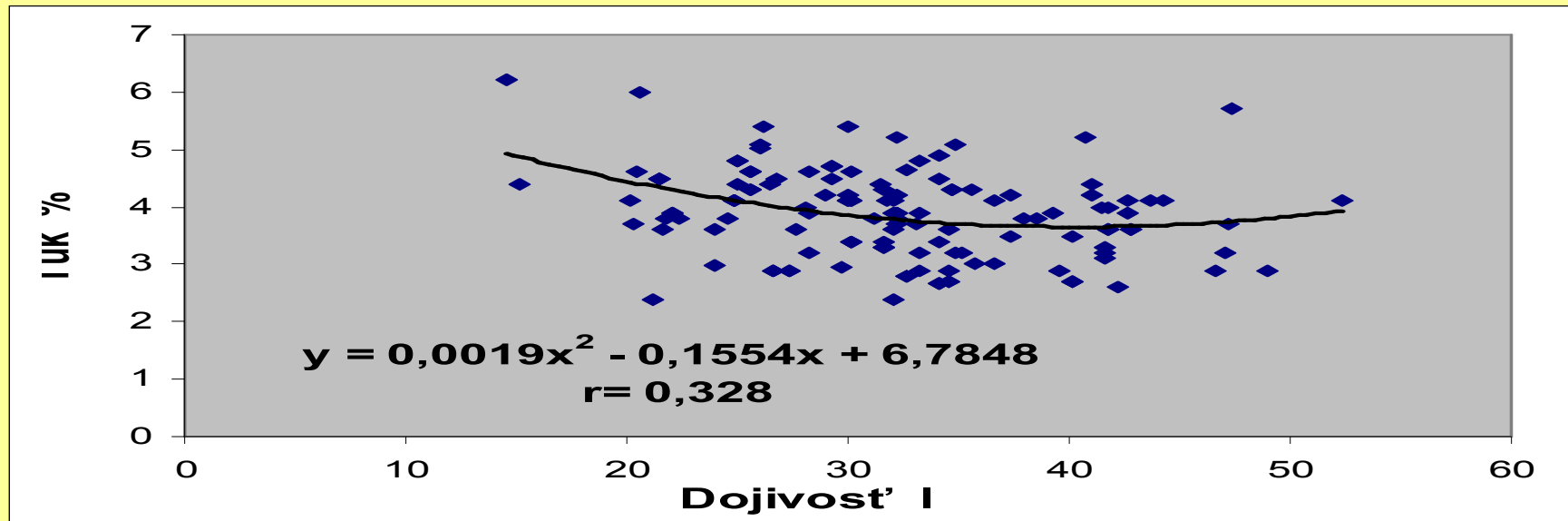

Obsah tuku za 60 dní $\bar{X} 4,17 \pm 0,72$ % - $\bar{X}$ 45. deň
 60-120 dní $\bar{X} 3,77 \pm 0,69$ % - $\bar{X}$ 89. deň
 nad 120 dní $\bar{X} 3,62 \pm 0,74$ % - $\bar{X}$ 140. deň

Pokles obsahu tuku v skupine nad 120 dní oproti do 60 dní je štatisticky významný ** (P = 0,0013)

Tendencia dinamica mliečnych komponentov a pôdoja

Typ malnutrície podľa úrovne bielkovín a močoviny v mlieku

Porucha výživy	Bielkoviny v mlieku(%)	Močovina v mlieku a krvi
Deficit energie (E)	< 3.2	↑↑
Prebytok energie	> 3.5	↓
Deficit bielkovín (B)	3.2 – 3.5	↓↓
Prebytok bielkovín	3.2 – 3.5	↑
Deficit E + B	< 3.2	±
Prebytok E + B	> 3.2	↑↑
Deficit E a prebytok B	< 3.2	↑↑
Prebytok E a deficit B	> 3.2	↓↓

Močovina v mlieku pri doživosti 20 kg sa pohybuje v rozmedzí 2.5 – 4.0 mmol.l⁻¹, s úpravou o 0.3 mmol.l⁻¹ pre 5 kg zvýšenie alebo zníženie produkcie.

**Katedra výživy, dietetiky a chovu zvierat
Univerzita veterinárskeho lekárstva Košice,
Komenského 73, 041 81 Košice.**

E-mail: vajda@uvm.sk, Tel: 0915 986903,

Ďakujem za pozornosť

Hodnotenie energetického metabolizmu.

Najkritickejší faktor ovplyvňuje: - *zdravie*, - *produkciiu*, - *reprodukciiu*.

Spôsobu hodnotenia:

1.) Analýzou kondičného stavu zvierat v časovej závislosti:

- *Dostatočný nástroj hodnotenia vzťahu príjem živín - laktácia,*
- *Nedostatočný nástroj v prechodnej – peripartálnej fáze.*

2.) Meranie koncentrácie NEFA v krvnom sére:

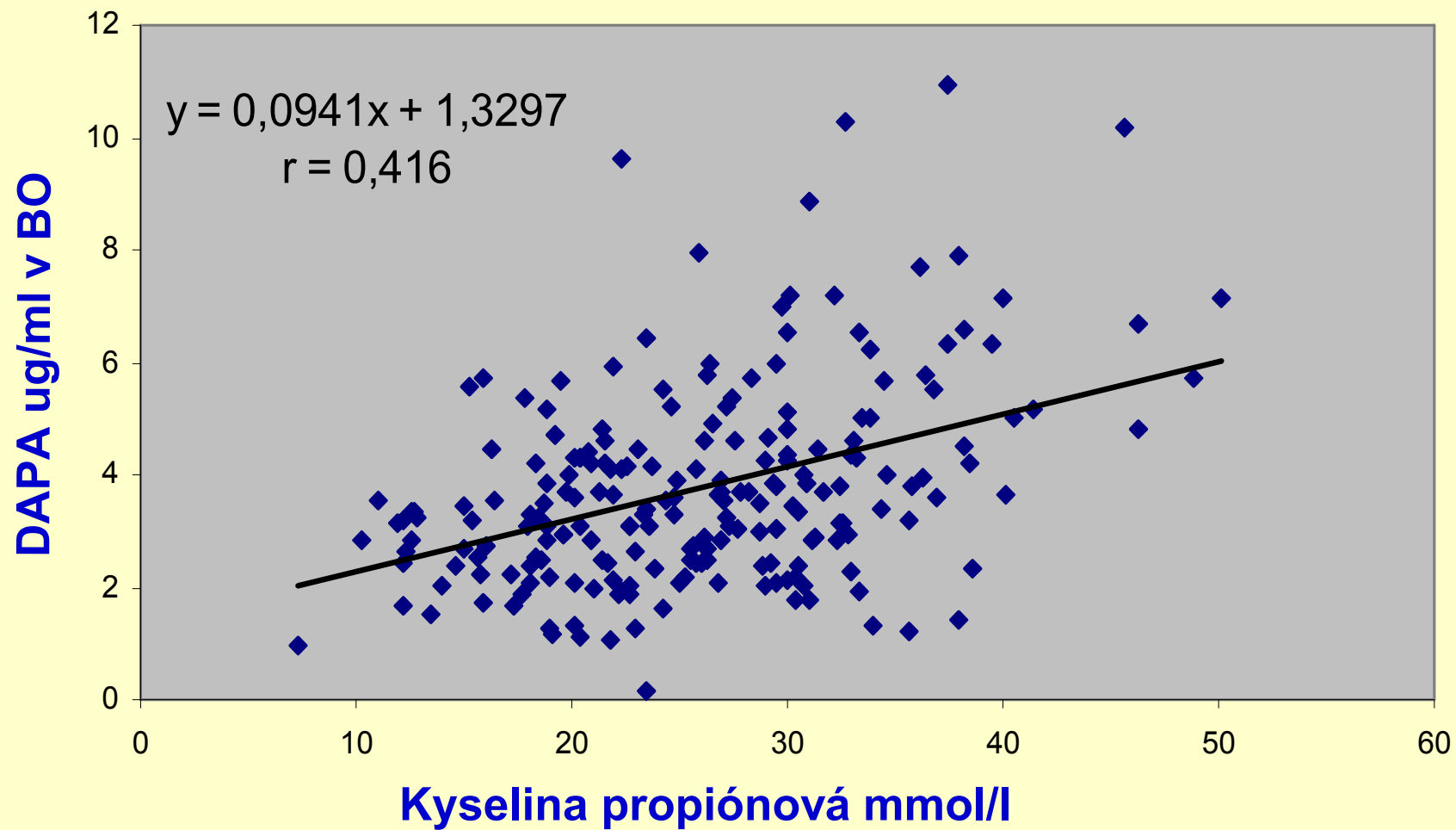
NEFA - *marker negatívnej energetickej bilancie,*

- *odráža stupeň lipomobilizácie tukových rezerv.*
- *mliečna žľaza využíva pre syntézu tuku v mlieku,*
- *pečeň - transformuje na: - energiu, - ketónové látky,*
  - *syntéza tuku – infiltrácia pečene.*

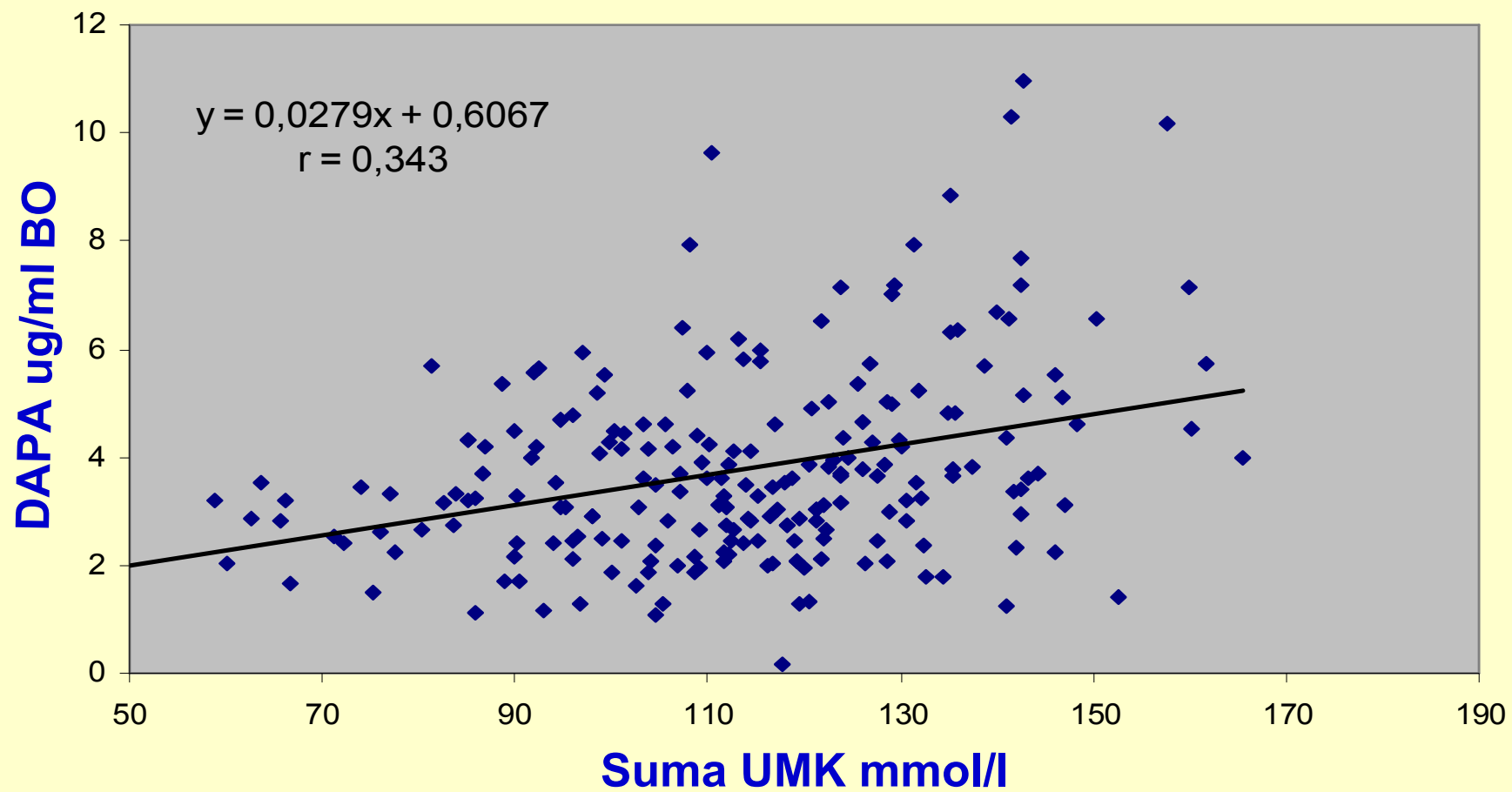
3.) Meranie koncentrácie: - *Ketónových látok,*

- *Cholesterolu, resp. VLDL.*
- *Celkových lipidov,*
- *Triglyceridov.*

Vzťah hodnôt kys. propiónovej a DAPA v bachorovom obsahu dojnic

Vzťah hodnôt UMK a DAPA v bachorovom obsahu dojnic

Ukazovatele úrovně energetického metabolismu dojníc v přípravě na pôrod

Ukazovateľ	21 dní pred otelením - počet chovov 20		počet zvierat 120	
		priemer ± s	zvýšené hodnoty	znížené hodnoty
<i>NL</i>	%	14,1 ±	-	-
<i>NDV</i>	%	40,8 ±	-	-
<i>NVS</i>	%	32,9 ±	-	-
<i>NEL</i>	MJ/kg	6,19 ±	-	-
Bachor	pH	6,55 ±	-	-
<i>UMK</i>	mmol/l	101,5 ±	-	-
<i>K.O.</i>	%	67,1 ±	70%	x
<i>K.P.</i>	%	20,4 ±	x	43%
<i>Glukóza</i>	mmol/l	3,15 ±		
<i>NEFA</i>	mmol/l	0,35 ±	x	36%
<i>BHM</i>	mmol/l	0,89 ±	15%	
<i>AST</i>	ukat	0,47 ±		
<i>Bilirubín</i>	umol/l	3,7 ±	16%	

Ukazovatele úrovně energetického metabolismu dojnic po pôrode

Ukazovateľ	do 21 dní po otelení		počet chovov 20	počet zvierat 120
	priemer $\pm$ s	zvýšené hodnoty		znížené hodnoty
<i>NL</i>	%	16,3 $\pm$		
<i>NDV</i>	%	35,9 $\pm$		
<i>NVS</i>	%	35,9 $\pm$		
<i>NEL</i>	MJ/kg	6,51 $\pm$		
Bachor	pH	6,18 $\pm$	x	↓34
<i>UMK</i>	mmol/l	117,7 $\pm$	x	x
<i>K.O.</i>	%	63,4 $\pm$	↑37	↓22
<i>K.P.</i>	%	23,8 $\pm$	↑31	↓11
<i>Glukóza</i>	mmol/l	2,83 $\pm$	x	x
<i>NEFA</i>	mmol/l	0,42 $\pm$	x	x
<i>BHM</i>	mmol/l	1,26	↑34%	
<i>AST</i>	ukat	0,58		
<i>Bilirubín</i>	umol/l	5,0 $\pm$	↑42%	

Ukazovatele úrovně energetického metabolismu dojníc při vrchole laktácie

Ukazovateľ	do 21 dní po otelení	počet chovov 20	počet zvierat 120
	priemer ± s	zvýšené hodnoty	znížené hodnoty
<i>NL</i>	% 16,6 ±		
<i>NDV</i>	% 34,0 ±		
<i>NVS</i>	% 36,9 ±		
<i>NEL</i>	MJ/kg 6,71 ±		
Bachor pH	6,23 ±	x	↓29
<i>UMK</i>	mmol/l 117,5 ±		
<i>K.O.</i>	% 63,8 ±	↑ 14	↓38
<i>K.P.</i>	% 23,2 ±	↑22	↓11
<i>Glukóza</i>	mmol/l 3,1±		
<i>NEFA</i>	mmol/l 0,32±		
<i>BHM</i>	mmol/l 1,08 ±	↑ 25%	x
<i>AST</i>	ukat 0,54±	x	x
<i>Bilirubín</i>	umol/l 3,8 ±	x	x

Úroveň živín pred otelením
Bachorová stráviteľnosť NDV TMR
metóda in situ.

<i>Pred pôrodom</i>	<i>Analyzované</i>	<i>Norma</i>	<i>Stráviteľnosť</i>
Dusíkaté látky	15,6 ± 3,0	12 – 14	85,3 ± 2,6
NDV	41,4 ± 4,5	32 – 38	60,6 ± 3,9
NVS	31,7 ± 3,5	30 – 35	
ADV	26,6 ± 4,0	25 – 32	
Škrob	21,4 ± 5,1	20 - 25	

Stráviteľnosť NDV v TMR u dojníc podľa fázy produkcie

Produkčná skupina	priemer	min.	max.
<i>TMR pre jalovice</i>	54,4%	47,3	- 61,5
<i>TMR dojnice pred otelením</i>	54,6%	45,7	- 63,5
<i>TMR dojnice po otelení</i>	55,9%	50,4	- 61,4
<i>TMR dojnice vysokopr.</i>	57,1%	51,2	- 63,0

**Úroveň živín v TMR po otelení
bachorová stráviteľnosť NDV TMR
metóda in situ.**

<i>Pred pôrodom</i>	<i>Analyzované</i>	<i>Norma</i>	<i>Stráviteľnosť</i>
Dusíkaté látky	16,7 ± 1,3	15 – 17	82,4 ± 3,8
NDV	35,4 ± 7,7	30 – 35	58,0 ± 4,7
NVS	35,7 ± 2,4	32 – 38	
ADV	22,5 ± 4,0	21 – 27	
Škrob	24,7 ± 4,8	25 – 30	

Stráviteľnosť NDV v TMR u dojníc podľa fázy produkcie

Produkčná skupina	priemer	min.	max.
<i>TMR pre jalovice</i>	54,4%	47,3	- 61,5
<i>TMR dojnice pred otelením</i>	54,6%	45,7	- 63,5
<i>TMR dojnice po otelení</i>	55,9%	50,4	- 61,4
<i>TMR dojnice vysokopr.</i>	57,1%	51,2	- 63,0

**Úroveň živín v TMR pri vrchole laktácie
bachorová stráviteľnosť NDV TMR
metóda in situ.**

<i>Pred pôrodom</i>	<i>Analyzované</i>	<i>Norma</i>	<i>Stráviteľnosť</i>
Dusíkaté látky	18,4 ± 1,6	16 – 18	88,5 ± 1,4
NDV	31,3 ± 1,8	25 – 33	58,2 ± 7,6
NVS	37,9 ± 3,9	36 – 42	
ADV	18,0 ± 2,0	17 – 21	
Škrob	26,9 ± 6,6	28 - 32	

Stráviteľnosť NDV v TMR u dojníc podľa fázy produkcie

Produkčná skupina	priemer	min.	max.
<i>TMR pre jalovice</i>	54,4%	47,3	- 61,5
<i>TMR dojnice pred otelením</i>	54,6%	45,7	- 63,5
<i>TMR dojnice po otelení</i>	55,9%	50,4	- 61,4
<i>TMR dojnice vysokopr.</i>	57,1%	51,2	- 63,0